

Praha 9. 11. 2009

61

Zpráva o rodičce 2008

Report on mother at childbirth 2008

Souhrn

V posledních letech v České republice úhrnná plodnost žen stoupá, v roce 2008 připadlo na jednu ženu během jejího reprodukčního období 1,5 dítěte. Těžiště plodnosti se přesouvá do vyšších věkových skupin, nejvyšší specifickou plodnost měly ženy ve věku 25 až 29 let. Nejvíce rodiček mělo středoškolské vzdělání s maturitou a polovina matek (51,2 %) byly prvorodičky. Nadále pokračuje nárůst podílu porodů císařským řezem (20,9 %). Většina matek netrpěla v těhotenství závažnějšími komplikacemi.

Summary

Total fertility rate in the CR grows in recent years; in 2008 it was 1.5 child per one woman during her reproduction period. The heft of fertility is moving to higher age groups, the highest age specific fertility was in age from 25 to 29 years. Most mothers had secondary education and half of mothers (51.2 %) were primiparas. There are continuous trends of increasing proportions of Caesarean section deliveries (20.9 %). The major part of mothers did not suffer any complications in pregnancy.

V České republice se hodnoty úhrnné plodnosti pozvolna zvyšují od roku 2000. Tento ukazatel udává, jaký průměrný počet živě narozených dětí by připadl na jednu ženu během jejího reprodukčního období (15–49 let) za předpokladu, že by specifické plodnosti podle věku zůstaly trvale na nezměněné úrovni daného kalendářního roku. Jde o ukazatel často používaný jak v mezinárodních srovnáních, tak i pro znázornění časového vývoje. Od konce osmdesátých let v České republice let úhrnná plodnost velmi prudce klesala až na historické minimum 1,13 v roce 1999. Od té doby opět pozvolna roste a v roce 2008 dosáhla hodnoty 1,50. Tento vývoj bývá připisován odkládání mateřství do vyššího věku. Mnoho žen dnes zakládá rodinu až po dokončení vzdělávání, vybudování jistého finančního a bytového zázemí, naplnění některých zájmových (např. cestovatelských) cílů, což nebývalo ještě před dvaceti lety obvyklé a ženy začínaly s rozením potomků krátce po 20. roce věku. Současný vzestup plodnosti dokládá, že ženy narozené v silných ročnících poloviny 70tých let teprve v posledních letech začínají přivádět své děti na svět.

I v tomto roce, stejně jako v několika předchozích letech, měly nejvyšší plodnost (počet živě narozených dětí ženám v daném věku na tisíc žen v této věkové skupině) ženy ve věku 25–29 let. Až do roku 1997 byla nejvyšší plodnost u žen 20 až 24letých. Právě u žen této věkové skupiny došlo k nejprudšímu poklesu plodnosti, který pokračuje i v současné době, kdy úhrnná plodnost opět roste. V posledních letech se velmi rychle zvyšuje plodnost žen mezi 30. a 34. rokem, oproti roku 2007 nárůst o 7,5 %, což je ale podstatně méně než mezi roky 2006 a 2007 (nárůst o 13,4 %). Bude-li se u nás opakovat vývoj známý z mnoha zemí západní Evropy, bude časem tato věková skupina žen

skupinou s nejvyšší plodností. Také plodnost žen ve věkové skupině 35–39 let se v posledních letech zvyšuje. Zatímco mezi roky 2006 a 2007 vzrostla plodnost těchto žen o 18,2 %, mezi roky 2007 a 2008 to bylo „jen“ o 12,7 %. Z tohoto vývoje je patrné, že trend růstu plodnosti se zřejmě postupně zpomaluje.

Více než 12 % dětí se v roce 2008 v České republice narodilo matkám starším 35 let (14 757 dětí z celkového počtu 119 570 živě narozených dětí). V Evropském kontextu je ovšem tento podíl stále poměrně nízký. V Nizozemí, Irsku, Finsku, Španělsku a Švýcarsku se rodí matkám nad 35 let okolo 20 % dětí.

O první porod šlo v tomto roce u více než poloviny rodiček (51,2 %), více než třetina matek (34 %) rodila podruhé a necelých 15 % rodiček prožívalo třetí či další porod.

Snižuje se podíl rodiček se základním nebo neukončeným vzděláním (9,9 % v roce 2008) a naopak roste podíl rodiček s vysokoškolským vzděláním (16,6 % v roce 2008). Obě tyto skupiny představovaly společně více než čtvrtinu všech matek (26,5 %). Největší část tvořily ženy se středoškolským vzděláním s maturitou (41,1 %), kterých ještě v roce 1999 bylo téměř stejně jako středoškolaček bez maturity (25,9 % v roce 2008).

Od konce sedmdesátých let se zvyšují počty dětí narozených mimo manželství, celkové počty narozených se naopak až do roku 2000 snižovaly. Od roku 2000 sice opět rostou, ale pomaleji než počty narozených mimo manželství. Dochází tedy k poměrně rychlému nárůstu podílu narozených mimo manželství. Podíl živě narozených mimo manželství dosáhl v roce 2008 hodnoty 36,3 % (v absolutních počtech se mimo manželství narodilo 43 457 dětí).

Dalším setrvalým trendem posledních let je nárůst podílu porodů císařským řezem. V roce 2008 proběhlo tímto způsobem celkem 24 486 porodů (20,9 % z celkového počtu porodů). Někteří lékaři jako příčinu nárůstu v médiích uvádějí, že se někde provádějí i císařské řezy na přání rodičky a také se tím lékaři někdy jistí, aby porod dobře dopadl. Na tento postup však panují mezi porodníky velice rozdílné názory.

V těhotenství netrpěla žádnou závažnější komplikací velká většina rodiček (88,5 %). Jako nejčastější komplikace se objevoval hrozící předčasný porod (u 1,8 % rodiček) a gestační hypertenze (u 1,7 %).

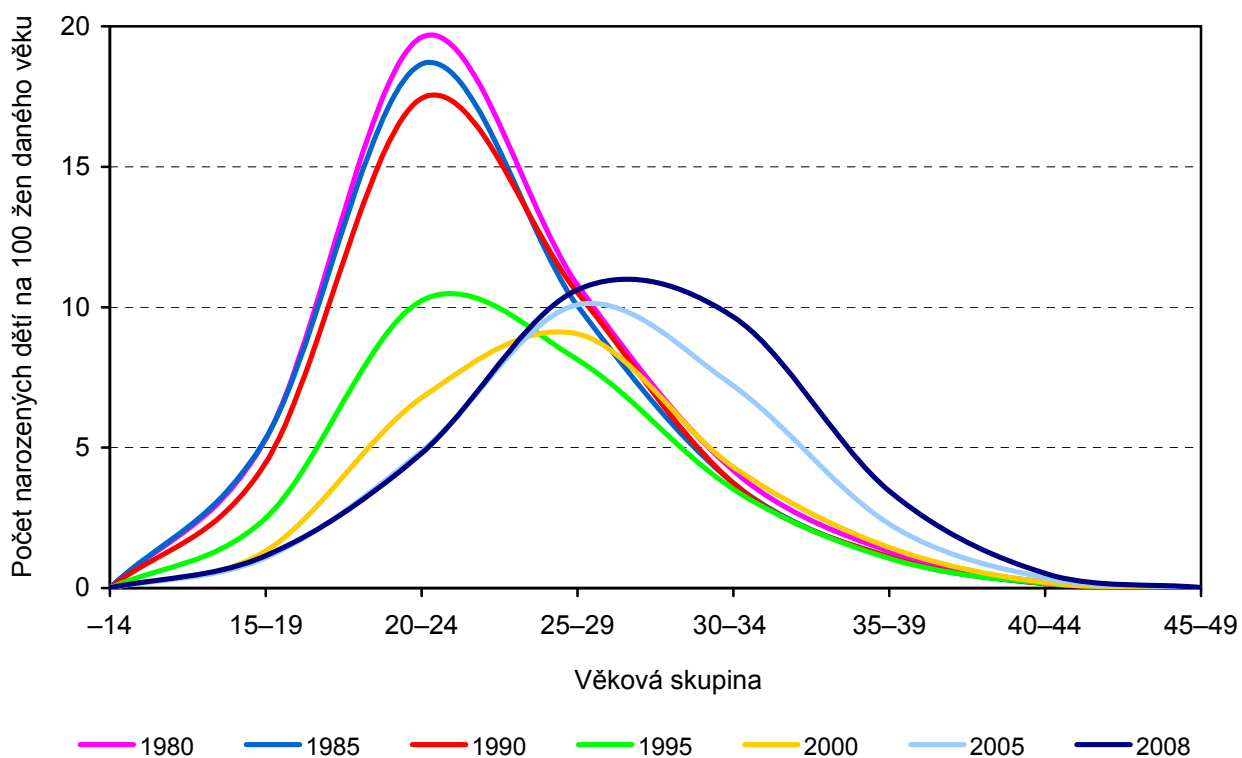
Mezi porodními komplikacemi byla nejčastější porodní poranění (hráze nebo čípku - u 17,9 % rodiček). Ostatní porodní komplikace byly spíše vzácné (ztráta krve nad 500 ml - u 3,6 %).

V posledních letech zůstává zhruba stejný podíl rodiček (okolo 90 %), kterým jsou při porodu podávány léky. Nejhojněji jsou zastoupena uterotonika (léky k posílení činnosti děložního svalstva), z nichž je nejužívanější hormon oxytocin. Míra užívání jednotlivých skupin léků při porodu se od roku 2000 příliš nemění, kromě podávání antibiotik. Zatímco v roce 2001 dostalo při porodu antibiotika 14 % rodiček, v roce 2008 to bylo již 31 % rodiček. Tento vývoj pravděpodobně souvisí také s nárůstem podílu porodů císařským řezem.

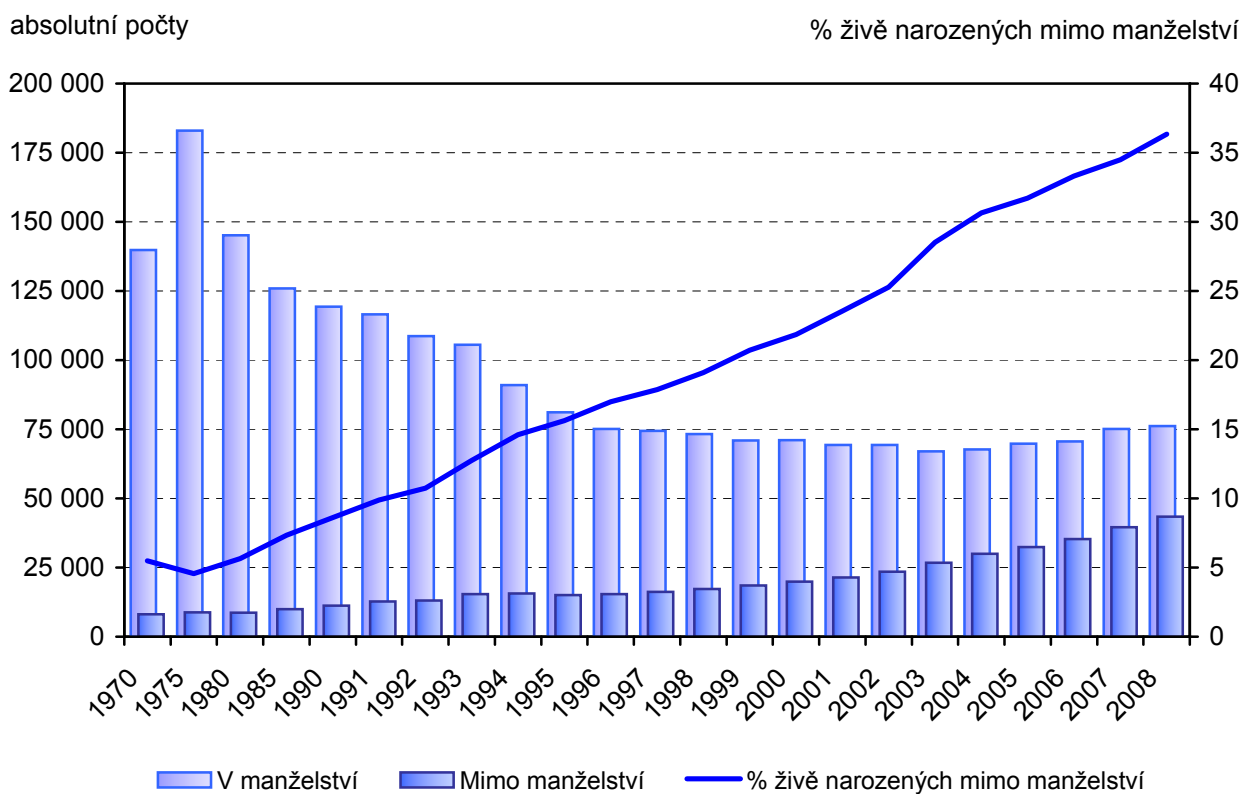
Zdrojem dat pro tuto aktuální informaci je Český statistický úřad a Národní registr rodiček, který je veden v Ústavu zdravotnických informací a statistiky České republiky (ÚZIS ČR). Požadované údaje jsou do registru předávány buď v elektronické podobě podle závazného Datového standardu MZ ČR, nebo v listinné podobě na formuláři „Zpráva o rodiče“.

Vypracovala: Mgr. Jana Wiesnerová

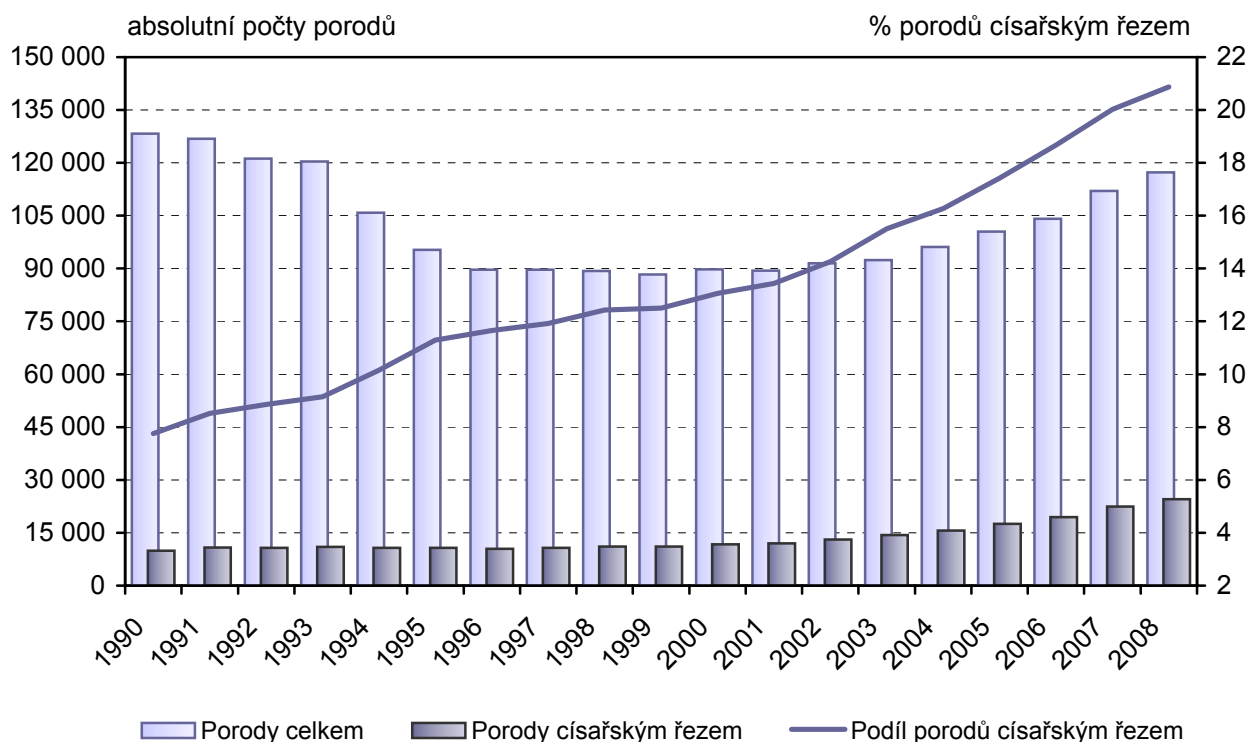
Vývoj specifických plodností podle věku

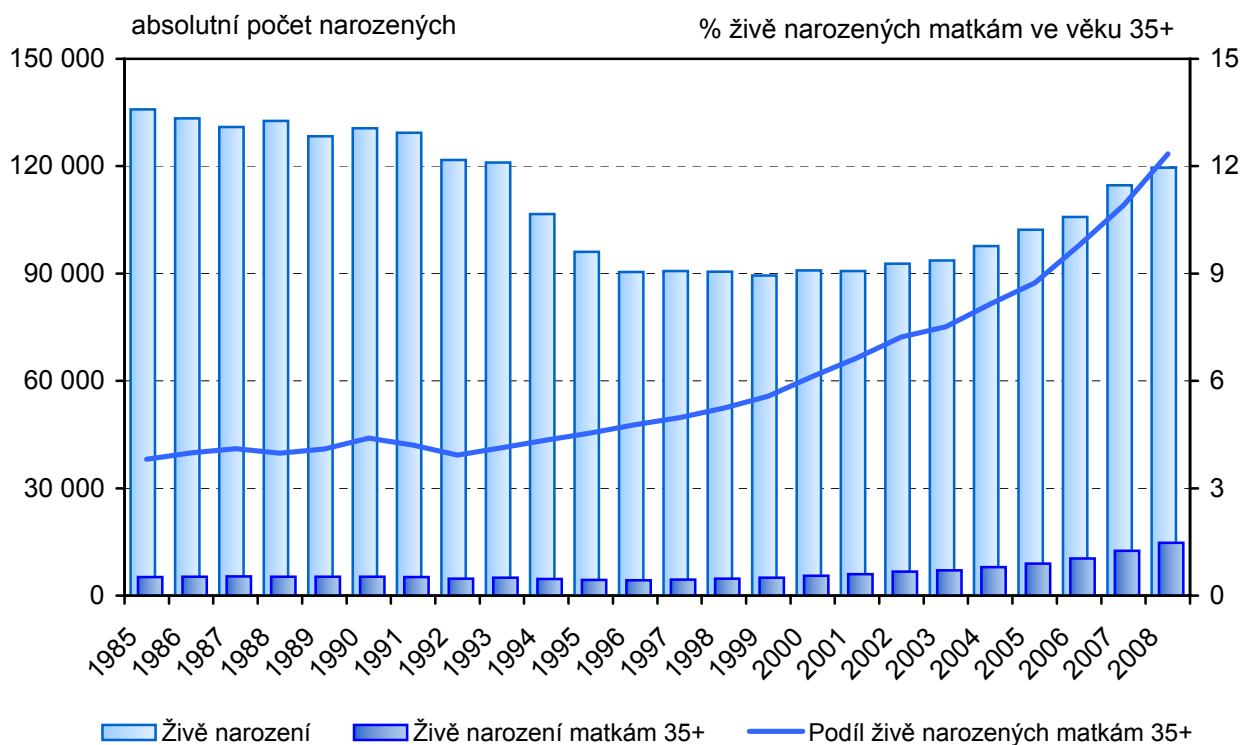
Vývoj počtu živě narozených dětí podle legitimacy

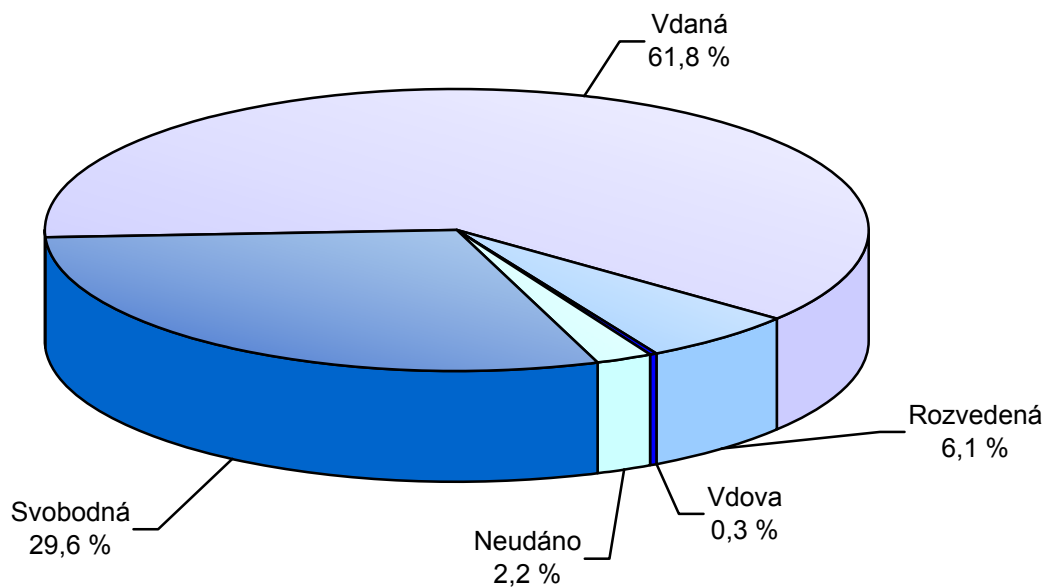
Vývoj počtu porodů, porodů císařským řezem a podílu porodů císařským řezem

Vývoj počtu živě narozených, živě narozených matek ve věku 35 + a podílu živě narozených matek ve věku 35 +

Struktura rodiček podle rodinného stavu

Struktura rodiček podle vzdělání

